

СХВАЛЕНО
Протокол засідання
педагогічної ради
школи № 289
№ 1 від 29.08.2024

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор школи І-ІІІ ступенів № 289
Дарницького району м. Києва
Тетяна ПЛУГОВА
02.09.2024

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

**Школи І-ІІІ ступенів №289 Дарницького району
м. Києва**

1-4 класи

(адаптаційно-ігровий та основний цикли)

ЗМІСТ

1. Загальні положення	3
2. Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою	3
3. Загальний обсяг навчального навантаження	
3.1. Загальний обсяг навчального навантаження на адаптаційному циклі початкової освіти для учнів 1-2х класів	4
3.2. Загальний обсяг навчального навантаження на основному циклі початкової освіти для учнів 3-4х класів	5
4. Навчальні плани	6
5. Перелік навчальних програм та підручників	
5.1. Перелік навчальних програм адаптаційного циклу початкової освіти для учнів 1-2х класів	9
5.2. Перелік навчальних програм основного циклу початкової освіти для учнів 3-4 класів	10
6. Форма організації освітнього процесу	11
7. Опис інструментарію оцінювання	13
8. Освіта для дітей з особливими освітніми потребами	18

1. Загальні положення

Освітню програму для початкової школи розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 із змінами, внесеними постановами КМУ від 24.07.2019 №688 та від 30.09.2020 №898), Типової освітньої програми для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої наказом МОН України від 12.08.2022 №743, які визначають вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти, загальний обсяг їх навчального навантаження у базовому навчального плану початкової освіти.

Освітня програма включає: навчальні плани; перелік навчальних програм; рекомендовані форми організації освітнього процесу; опис інструментарію оцінювання.

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли:

- перший цикл початкової освіти – адаптаційно-ігровий (1-2 класи);
- другий цикл початкової освіти – основний (3-4 класи);

що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

В школі організовані ГПД відповідно до Порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти затвердженого наказом МОН України від 25.06.2018 р. № 677, Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти (наказ МОЗ від 25.09.20 року №2205).

2. Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою

Згідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну освіту», Порядку зарахування відрахування Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року №367 розпочати навчання першого циклу початкової освіти можуть діти, яким на 1 вересня виповнилося шість років Навчання другого циклу початкової освіти розпочинають учні, які мають свідоцтво досягнень результатів навчання за другий клас.

У разі відсутності результатів підсумкового (річного) оцінювання з будь-якого предмету або предметів учень повинен пройти відповідне оцінювання упродовж першого семестру навчального року.

Для проведення оцінювання наказом керівника закладу освіти створюється комісія, затверджується її склад (голова та члени комісії), а

також графік проведення оцінювання та перелік завдань з навчальних предметів.

Протокол оцінювання рівня навчальних досягнень складається за формою згідно з додатком 2 до Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 12 січня 2016 року №8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 липня 2019 року №955, зі змінами наказ МОН від 15 лютого 2023 року №165), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016 року за №184/28314.

3. Загальний обсяг навчального навантаження

3.1. Загальний обсяг навчального навантаження в адаптаційно-ігровому циклі початкової освіти для 1-2 класів

Розподіл навчального навантаження здійснено за освітніми галузями та 1 і 2 роками навчання.

Загальний обсяг навчального навантаження відповідає Типовій освітній програмі для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої наказом МОН України від 12.08.2022 №743:

- для учнів 1-х класів 805 годин/навчальний рік;
- для учнів 2-х класів - 875 годин/ навчальний рік.

Назва освітньої галузі, предмети	Кількість годин на тиждень		
	1 клас	2 клас	Разом
<i>Інваріантний складник</i>			
Мовно-літературна освітня галузь	9	10	19
Навчання грамоти. Українська мова. Читання.	7	7	
Іноземна мова (англійська)	2	3	
Математична освітня галузь Математика	4	4	8
Природничча, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі Я досліджую світ (інтегрований курс)	3	3	6
Технологічна освітня галузь Дизайн і технології	1	1	3
Інформатична освітня галузь Інформатика	0	1	

Мистецька освітня галузь Музичне мистецтво Образотворче мистецтво	1 1	1 1	4
Фізкультурна освітня галузь Фізична культура	3	3	6
Разом	19+3	21+3	48
<i>Варіативний складник</i>			
Індивідуальні консультації та групові заняття	1	1	2
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня	20/700	22/770	42/1470
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	23/805	25/875	48/1680

3.2. Загальний обсяг навчального навантаження в основному циклі початкової освіти для 3-4 класів

Розподіл навчального навантаження здійснено за освітніми галузями та 3 і 4 роками навчання.

Загальний обсяг навчального навантаження відповідно до Типової освітньої програми для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої наказом МОН України від 12.08.2022 №743:

- для 3-х класів – 910 годин/навчальний рік;
- для 4-х класів – 910 годин/навчальний рік.

Назва освітньої галузі	Кількість годин на тиждень		
	3 клас	4 клас	Разом
<i>Інваріантний складник</i>			
Мовно-літературна, у тому числі:	10	10	20
Українська мова та літературне читання	7	7	
Іноземна мова (англійська)	3	3	
Математична математика	5	5	10
Я досліджую світ (природничу, громадянську й історичну, соціальну, здоров'язбережувальну галузі)	3	3	6
Технологічна	1	1	2

Дизайн і технології			
Інформатична Інформатика	1	1	2
Мистецька Музичне мистецтво Образотворче мистецтво	2	2	4
Фізкультурна Фізична культура	3	3	6
Усього	25	25	50
<i>Варіативний складник</i>			
Індивідуальні консультації та групові заняття	1	1	2
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня	23/805	23/805	46/1610
Загальнорічна кількість навчальних годин	26/910	26/910	52/1820

4. Навчальні плани

Навчальні плани відповідно до Типової освітньої програми для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої наказом МОН України від 12.08.2022 №743 містять:

- перелік предметів та інтегрованих курсів для реалізації кожної освітньої галузі;
- розподіл навчального навантаження за роками навчання між навчальними предметами (інтегрованими курсами), обов'язковими для вивчення;
- додаткові години для проведення індивідуальних консультацій та групових занять.

Педагогічна рада затвердила перелік навчальних предметів та інтегрованих курсів для реалізації кожної освітньої галузі, а також варіативного освітнього компоненту з урахуванням освітніх потреб учнів, що відображається у навчальних планах освітньої програми закладу освіти.

Мовно-літературна галузь реалізується через такі інтегровані курси і навчальні предмети:

1 клас- інтегрований курс «Українська мова. Навчання грамоти»;

2 клас – навчальні предмети «Українська мова», «Читання»

3, 4 класи - навчальні предмети «Українська мова», «Літературне читання».

Щодо організації проведення уроків розподілили навчальні години протягом року наступним чином:

І семестр – 4 години на тиждень «Читання», «Літературне читання»;

3 години на тиждень «Українська мова».

II семестр – 3 години на тиждень «Читання», «Літературне читання»;
4 години на тиждень «Українська мова».

Іншомовна освіта у 1-4 класах реалізується через вивчення англійської мови.

Природнича, громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна освітні галузі реалізуються в інтегрованому курсі «Я досліджую світ».

Зміст технологічної освітньої галузі реалізується через інтегрований курс «Дизайн і технології».

Мистецька освітня галузь реалізується через предмети за окремими видами мистецтва: музичне мистецтво, образотворче мистецтво упродовж двох циклів навчання.

Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей у навчальних планах не перевищує загальнорічної кількості навчальних годин, що фінансується з бюджету (без урахування поділу на групи), визначеної Типовими навчальними планами, також дотриманню вимоги гранично допустимого річного навчального навантаження учнів.

Відповідно до Типової освітньої програми для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої наказом МОН України від 12.08.2022 №743 навчальний план для 1-2 класів початкової освіти:

Назва освітньої галузі, предмети	Кількість годин на тиждень		
	1 клас	2 клас	Разом
<i>Інваріантний складник</i>			
Мовно-літературна освітня галузь	9	10	19
Навчання грамоти. Українська мова. Читання.	7	7	
Іноземна мова (англійська)	2	3	
Математична освітня галузь Математика	4	4	8
Природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі Я досліджую світ (інтегрований курс)	3	3	6
Технологічна освітня галузь Дизайн і технології	1	1	3
Інформатична освітня галузь Інформатика	0	1	
Мистецька освітня галузь Музичне мистецтво Образотворче мистецтво	1 1	1 1	4

Фізкультурна освітня галузь Фізична культура	3	3	6
Разом	19+3	21+3	48
<i>Варіативний складник</i>			
Індивідуальні консультації та групові заняття	1	1	2
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня	20/700	22/770	42/1470
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	23/805	25/875	48/1680

Згідно Типової освітньої програми для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої наказом МОН України від 12.08.2022 №743 навчальний план для 3-4 класів:

Назва освітньої галузі	Кількість годин на тиждень		
	3 клас	4 клас	Разом
<i>Інваріантний складник</i>			
Мовно-літературна , у тому числі:	10	10	20
Українська мова та літературне читання	7	7	
Іноземна мова (англійська)	3	3	
Математична математика	5	5	10
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі)	3	3	6
Технологічна Дизайн і технології	1	1	2
Інформатична Інформатика	1	1	2
Мистецька Музичне мистецтво Образотворче мистецтво	2	2	4
Фізкультурна Фізична культура	3	3	6
Усього	25	25	50
<i>Варіативний складник</i>			
Індивідуальні консультації та групові заняття	1	1	2

Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня	23/805	23/805	46/1610
Загальнорічна кількість навчальних годин	26/910	26/910	52/1820

5. Перелік навчальних програм та підручників

5.1. Навчальна програма адаптаційно-ігрового циклу початкової освіти для учнів 1-2 класів

Навчання учнів адаптаційно-ігрового циклу початкової освіти здійснюється за Типовою освітньою програмою для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої наказом МОН України від 12.08.2022 №743.

Перелік підручників, за якими навчаються учні 1-2 класів:

№з/п	Назва предмету	Назва підручника	Автор, видання, рік
1 клас			
1	Українська мова. Навчання грамоти	Буквар (1 та 2 частини)	К. Пономарьова, «Оріон», 2018
2	Англійська мова	Англійська мова. (English)	Н.Q.Mitchell, «Лінгвіст», 2019
		FLY HIGH UKRAINE	Видавництво PERSON
		English	О. Карпюк, Тернопіль «Астон», 2018
3	Математика	Математика	Н.Листопад, «Оріон», 2018
4	Я досліджую світ	Я досліджую світ (1 частина)	Бібік, Бондарчук, «Ранок», 2018
5	Дизайн і технології	Я досліджую світ (2 частина)	Бібік, Бондарчук, «Ранок», 2018
6	Образотворче мистецтво	Мистецтво	О. Лобова, «Оріон», 2018
7	Музичне мистецтво		
2 клас			
1	Українська мова	Українська мова та читання (1 частина)	К. Пономарьова, «Оріон», 2019
2	Читання	Українська мова та читання (2 частина)	О.Савченко, «Оріон», 2019
3	Англійська мова	Smart junior for Ukraine	Н.Q.Mitchell, «Лінгвіст», 2019
4	Математика	Математика	Н.Листопад, «Оріон», 2019

5	Я досліджую світ	Я досліджую світ (1 частина)	І. Грущинська, З. Хитра, «Оріон», 2019
6	Інформатика	Інформатика. Дизайн і технології (2 частина)	Н.Морзе, О.Барна, «Оріон», 2019
7	Дизайн і технології		
8	Образотворче мистецтво	Мистецтво	О. Калініченко, Л. Арестова, вид. дім «Освіта», 2019
9	Музичне мистецтво		

5.2. Навчальна програма основного циклу початкової освіти для учнів 3-4 класів

Навчання учнів основного циклу початкової освіти здійснюється за Типовою освітньою програмою для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої наказом МОН України від 12.08.2022 №743-22.

Перелік підручників, за якими здійснюється навчання у 3-4 класах внесено до таблиці:

№з/п	Назва предмету	Назва підручника	Автор
3 клас			
1	Українська мова.	Українська мова та читання (1 частина)	К. Пономарьова, Л. Гайова, «Оріон», 2020
2	Літературне читання	Українська мова та читання (2 частина)	О.Савченко, «Оріон», 2020
3	Англійська мова	Smart junior for Ukraine	H.Q. Mitchell, «Лінгвіст», 2020
4	Математика	Математика	Н.Листопад, «Оріон», 2020
5	Я досліджую світ	Я досліджую світ (1 частина)	І. Грущинська, З.Хитра, «Оріон», 2020
6	Інформатика	Інформатика. Дизайн і технології (2 частина)	Н.Морзе, О.Барна, «Оріон», 2020
7	Дизайн і технології		
8	Образотворче мистецтво	Мистецтво	О. Калініченко, Л. Арестова, вид. дім «Освіта», 2020
9	Музичне мистецтво		
4 клас			
1	Українська мова	Українська мова та читання (1 частина)	К. Пономарьова, Л.Гайова, «Оріон», 2020

2	Літературне читання	Українська мова та читання (2 частина)	О.Савченко, «Оріон», 2020
3	Англійська мова	Smart junior for Ukraine	Н.С. Mitchell, «Лінгвіст», 2021
4	Математика	Математика	Н.Листопад, «Оріон», 2021
5	Я досліджую світ	Я досліджую світ	І. Грущинська, З.Хитра, І. Дробязко, «Оріон», 2021
6	Інформатика	Інформатика. Дизайн і технології	Н.Морзе, О.Барна, «Оріон», 2021
7	Дизайн і технології		
8	Образотворче мистецтво	Мистецтво	Л. Масол, «Генеза», 2021
9	Музичне мистецтво		

6. Форма організації освітнього процесу

Здобуття початкової освіти у закладі відбувається за інституційною формою (наказ МОН України від 23.04.2019 №536, зареєстрований у Міністерстві юстиції України від 22.05.2019 №547/33518 «Про затвердження Положення про інституційну та дуальну форми здобуття повної загальної середньої освіти»), що включає в себе очне (денне) навчання, дистанційне (шляхом використання технологій дистанційного навчання) та змішане навчання – форма, яка поєднує очний і дистанційний режими.

Освітній процес у початковій школі організовується у безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб.

Відповідно до Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти (наказ МОН України від 10.02.2021 №160, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19.04.2021 №528/36.150) для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії у закладі створені умови для засвоєння освітньої програми за індивідуальною формою навчання.

Зарахування осіб до державних і комунальних закладів загальної середньої освіти на індивідуальну форму здобуття освіти, переведення та відрахування їх із таких закладів освіти здійснюється відповідно до пунктів 4, 5, 8, 10, 11, 12 розділу I, розділу III, пункту 1 розділу IV Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року № 367, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 року за № 564/32016. Особливості подання документів для зарахування

(переведення) здобувачів освіти на індивідуальну форму здобуття освіти визначаються розділами II, IV цього Положення.

Зарахування осіб з особливими освітніми потребами до закладу загальної середньої освіти на індивідуальну форму здобуття освіти, переведення та відрахування здійснюється відповідно до Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року № 367, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 року за № 564/32016. Зарахування до закладу освіти на індивідуальну форму здобуття освіти проводиться зазвичай до початку навчального року.

Індивідуальна форма здобуття освіти поділяється на: сімейну (домашню) форму, екстернат та педагогічний патронаж.

Сімейна (домашня) форма освіти. Навчатися за такою формою зможуть учні, чії батьки бажають і готові самостійно організувати освітній процес в домашніх умовах. Разом з тим учень зарахований до закладу, який відслідковує його прогрес у навчанні. Батьки також мають написати заяву щодо навчання дитини за сімейною формою. Відповідальність за успішність навчання учня несуть батьки.

Для запобігання порушень прав дітей та забезпечення виконання обов'язків батьків, інших законних представників заклад освіти інформує відповідну службу у справах дітей про зарахування (переведення) здобувачів освіти на сімейну (домашню) форму.

Важливо, щоб дитина не відставала від однолітків, а її знання відповідали рівню Держстандарту. Для спостереження за навчальним поступом здобувачів освіти батьки, інші законні представники можуть використовувати портфоліо, в якому фіксуються результати навчання. Здобувачі освіти за сімейною (домашньою) формою проходять підсумкове (семестрове та річне, що здійснюється за результатами семестрового) оцінювання, а також атестацію.

Для здобувача освіти, який навчається за Державним стандартом початкової освіти, формувальне та підсумкове оцінювання відбувається за спільної участі педагогічного працівника та одного з батьків, інших законних представників. Навчальний час для проведення формувального оцінювання визначає заклад освіти відповідно до Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, 2 рази на рік, але не більше ніж 4 навчальні дні упродовж навчального року (з урахуванням вимог до організації освітнього процесу відповідно до державних санітарних правил і норм).

У випадку низької успішності учня результатів навчання педагогічна рада може: рекомендувати батькам перевести дитину на інституційну форму.

Екстернат. Для зарахування на екстернат батьки повинні подати заяву та документ, що підтверджує підставу для переведення. Серед поважних причин – неможливість відвідувати заняття у школі чи скласти річне

оцінювання. Екстернат, зокрема, орієнтований на учнів, які опанували або можуть опанувати один чи декілька предметів, класів чи навіть рівнів освіти швидше своїх однолітків.

Батьки та учні, що проживають на неконтрольованій території або на території лінії зіткнення, можуть подати документи для зарахування на екстернат у електронному вигляді. Зарахування учнів, які не мають документів про попередню освіту, проходитиме після оцінювання у закладі, де він планує навчатись.

Для екстернів, які здобували або здобувають повну загальну середню освіту за кордоном, а також для осіб, які проживали чи проживають на неконтрольованій території або на території населених пунктів на лінії зіткнення, території, на якій встановлено режим надзвичайної ситуації або режим надзвичайного стану, оцінювання може проводитися протягом усього навчального року.

Річне оцінювання проводиться з усіх навчальних предметів, обов'язкових для вивчення відповідно до освітньої програми.

Результати річного оцінювання оформлюються протоколом оцінювання.

Протягом одного навчального року екстерн може пройти оцінювання за один або кілька класів у межах одного або декількох рівнів повної загальної середньої освіти.

Педагогічний патронаж. Така форма передбачена для учнів, які за станом здоров'я не можуть відвідувати школу щодня, перебувають на стаціонарному лікуванні у закладах охорони здоров'я або потребують навчання біля лікарняного ліжка.

Педагогічний патронаж передбачає індивідуальний супровід вчителя для конкретного учня. Водночас велика увага приділяється самостійному опрацюванню матеріалу дитиною. За такого навчання важливим є партнерство між учнем, вчителем та батьками, адже вони мають спільно визначити інтенсивність та результативність навчання.

Форма організації освітнього процесу може змінюватися впродовж навчального року.

Здобувачі освіти проходять формувальне, поточне, підсумкове оцінювання, а також атестацію відповідно до законодавства.

Формувальне оцінювання відбувається шляхом спостереження педагогічним працівником за здобувачем освіти у різних видах навчальної діяльності або за допомогою інших засобів формувального оцінювання.

7. Опис інструментарію оцінювання

Відповідно до рішення педагогічної ради, оцінювання учнів 1-4 класів школи I-III ступенів №289 Дарницького району м. Києва здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4-х класів закладів загальної середньої освіти,

затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 №813.

Навчальні досягнення здобувачів освіти 1-4 класів підлягають формульованому (письмові роботи, практичні завдання, проектні роботи, діагностувальні роботи) та підсумковому (річному) оцінюванню.

Формувальне оцінювання розпочинається з перших днів навчання у школі і триває постійно. Результати формульованого оцінювання вчителі початкових класів виражають вербальною оцінкою, яка формується відповідно до Орієнтованої рамки оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти.

Для формульованого оцінювання із Орієнтованого переліку обрані наступні інструменти:

№з/п	Назва	Опис інструмента
1	Аналіз портфоліо	Перевірка рівня навчальних досягнень за допомогою портфоліо учня. Портфоліо - це підібрані учнем роботи із зазначенням дати, призначення яких - розповісти історію учнівських досягнень або поступу. Портфоліо зазвичай містить особисті роздуми учня з поясненнями, чому обрано ту чи ту роботу і як саме вона показує досягнення цілей навчання
2	Доповни думку	Письмова перевірка розуміння стратегії, коли учні заповнюють пропуски у пропонованому твердженні
3	Найзаплутаніший (або найясніший) момент	Це варіант однихвилинки. Можна дати учням трохи більше часу для відповіді на запитання. Запитайте (в кінці уроку або під час паузи, яка утворилася після пояснення теми): «Який найбільш заплутаний момент» сьогоденішнього заняття?» або «Що вам здалося незрозумілим у понятті « »?»
4	Підбиття підсумків	Форма роздумів одразу після певного виду роботи
5	Підказка за аналогією	Учні мають сформулювати думку на основі підказки- аналогії: (певне поняття, принцип або процес) виглядає як тому що
6	Самооцінювання	Процес, під час якого учні збирають дані про власне навчання, аналізують що саме відображує їхні успіхи в досягненні навчальних цілей та планують наступні кроки
7	Спостереження	Учитель готує протокол спостереження із переліком учнів у класі, де буде зазначено, за якими саме очікуваними результатами він буде спостерігати.

		Рухаючись класом, він спостерігає за учнями, коли вони працюють, і робить необхідні записи та позначки в протоколі спостереження
8	Тестування	За допомогою тестування вчитель перевіряє опанування учнями фактичної інформації, понять. Орієнтовні типи тестових завдань: декілька правильних варіантів
9	Усне опитування	Учитель пропонує учнями відповісти на запитання, наведені нижче: Чим це схоже на/відрізняється від? Які характерні риси/елементи? Як іще можна показати/проілюструвати? У чому полягає головна ідея, ключова концепція, мораль? Як стосується? Які ідеї / деталі можна додати до? Наведіть приклад? Що не так з? Який висновок ви могли б зробити з? Які висновки можна зробити з? На яке питання ми намагаємося відповісти? Яку проблему ми намагаємося вирішити? Що ви можете сказати про? Що може статися, якщо? Які критерії можна взяти для оцінки? Які докази підтверджують? Як ми можемо довести / підтвердити? Як це можна розглядати з точки зору? Які альтернативи слід розглянути? Який підхід/стратегію ви могли б використати для ?

Об'єктивні результати навчання (знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними, уміння та навички оперувати знаннями, уміння застосовувати набутий досвід навчальних дій, досвід творчої діяльності) учнів 1-2 класів вчителі виражають вербальною оцінкою (оцінювальним судженням).

Об'єктивні результати навчання, діагностувальні роботи та інші види письмових, практичних, графічних, фізичних вправ та інших видів перевірних робіт учнів 3-4 класів вчителі фіксують рівневою оцінкою (зазначення рівня результату навчання). Рівень результату навчання визначається з урахуванням Орієнтовної рамки оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів, що дозволяє забезпечити об'єктивність і точність та позначати буквами: «початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий» (В).

**Орієнтовна рамка оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів
закладів загальної середньої освіти**

Рівень результатів навчання	Характеристика рівня результатів навчання учня/ учениці
Високий	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на продуктивно творчому рівні реалізації навчальної діяльності у змінених з певним ускладненням (стосовно типової) навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій:</p> <p>визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх та взаємопов'язані з ними об'єкти;</p> <p>характеризує об'єкти, визначає їх спільні й відмінні ознаки, властивості;</p> <p>установлює причиново-наслідкові зв'язки між об'єктами; класифікує об'єкти;</p> <p>застосовує й комбінує для досягнення результатів завдань набуті складники компетентностей;</p> <p>знаходить за власною ініціативою необхідну додаткову інформацію з доступних джерел, узагальнює її; оцінює достовірність інформації;</p> <p>перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю, схему, діаграму)/текстову;</p> <p>прогнозує можливий результат, пропонує/випробовує різні способи виконання завдання;</p> <p>за потреби ставить запитання, що стосуються об'єктів завдань, і пропонує відповіді на них;</p> <p>підтримує дискусію щодо способів та результатів виконання завдань;</p> <p>співвідносить результати виконання завдань з припущеннями, робить висновок про досягнення результатів; обґрунтовує способи виконання завдань та їх результати; аналізує й оцінює їх, самостійно визначає раціональний спосіб/способи подолання виявленого утруднення, планує подальші навчальні дії.</p>
Достатній	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на продуктивному рівні реалізації навчальної діяльності в аналогічних типовим навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій:</p> <p>визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх;</p> <p>називає самостійно істотні ознаки об'єктів, визначає спільні й відмінні ознаки, властивості об'єктів; угруповує об'єкти;</p> <p>установлює причиново-наслідкові зв'язки між об'єктами;</p> <p>застосовує для досягнення результатів завдань набуті</p>

	<p>складники компетентностей; знаходить за власною ініціативою необхідну інформацію; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю, схему)/текстову; пояснює спосіб/способи виконання навчальних дій; дотримується послідовності пояснення; за потреби ставить запитання, що стосуються об'єктів завдань; ілюструє розуміння прикладами; контролює дотримання алгоритму дій, перевіряє результати виконання завдань можливими способами, робить висновок про досягнення результатів; визначає утруднення/помилки, знаходить спосіб подолання виявленого утруднення за наданими орієнтирами, самостійно виправляє помилки.</p>
Середній	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на репродуктивному рівні реалізації навчальної діяльності у типових навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій: визначає об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх; для досягнення результату потребує уточнень завдання; називає істотні ознаки об'єктів, установлює спільні й відмінні ознаки, властивості об'єктів, угрупує об'єкти відповідно до умови за наданими орієнтирами/уточненнями в процесі діалогу з учителем/однокласниками; відтворює навчальні дії за алгоритмом/схемою, водночас потребує роз'яснень для досягнення результату; знаходить інформацію у запропонованих джерелах; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю)/текстову за зразками/за допомогою вчителя; коментує навчальні дії короткими реченнями з опорою на орієнтири (пам'ятку, зразок тощо); наводить приклади; перевіряє спосіб і результат виконання завдань за зразком, констатує правильність/неправильність результату; визначає утруднення/помилки, долає виявлене утруднення/виправляє помилки з допомогою вчителя/однокласників.</p>
Початковий	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на репродуктивному рівні реалізації навчальної діяльності у типових навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій: визначає об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх; для досягнення результату потребує уточнень завдання; називає істотні ознаки об'єктів, установлює спільні й відмінні</p>

	<p>ознаки, властивості об'єктів, угруповує об'єкти відповідно до умови за наданими орієнтирами/уточненнями в процесі діалогу з учителем/однокласниками;</p> <p>відтворює навчальні дії за алгоритмом/схемою, водночас потребує роз'яснень для досягнення результату;</p> <p>знаходить інформацію у запропонованих джерелах; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю)/текстову за зразками/за допомогою вчителя;</p> <p>коментує навчальні дії короткими реченнями з опорою на орієнтири (пам'ятку, зразок тощо); наводить приклади; перевіряє спосіб і результат виконання завдань за зразком, констатує правильність/неправильність результату;</p> <p>визначає утруднення/помилки, долає виявлене утруднення/виправляє помилки з допомогою вчителя/однокласників.</p>
--	--

Підсумкову (річну) оцінку вчителі фіксують у класному журналі і свідоцтвах досягнень учнів.

У першій частині свідоцтва досягнень учня вчитель надає характеристику навчальної діяльності учня, показники якої підлягають лише вербальному оцінюванню з висновком: показник виявляється під час навчальної діяльності, що у графі «Сформовано (V)/ ще формується» позначає «V»; виявлення показника потребує спонукання/розвитку, то у цій графі позначень не робить, щоб надати перспективу для виявлення даного показника на наступних етапах навчання.

У другій частині свідоцтва досягнень учня вчитель фіксує оцінку щодо сформованості того чи іншого результату навчання за освітніми галузями. У графі «Сформовано (V)/ ще формується// Рівень результату навчання» для учнів 1-2 класів вчитель позначає «V», а для здобувачів освіти 3-4 класів вказує буквами В/Д/С/П рівень сформованості результату навчання.

Копія свідоцтва досягнень з відміткою «Згідно з оригіналом», що закріплено печаткою, зберігається в особовій справі учня.

Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію, яка здійснюється з метою моніторингу якості освіти.

Після закінчення основного циклу початкової освіти вносяться відповідні дані про учнів 4-х класів в ЄДБО та оформлюються свідоцтва про здобуття початкової школи.

8. Освіта для дітей з особливими освітніми потребами

Відповідно до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 15 вересня 2021 року № 957 зі змінами (постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2022 № 979), заяв батьків, висновків Інклюзивно-ресурсного центру з метою належної організації освітнього процесу в закладі формуються інклюзивні класи.

Інклюзивне навчання — система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників.

Інклюзивне навчання ґрунтується на таких принципах:

- кожна дитина має право на освіту;
- кожна дитина має унікальні особливості, інтереси, здібності та навчальні потреби;
- освітні програми мають брати до уваги широке різноманіття характеристик і потреб дітей;
- діти з особливими освітніми потребами повинні мати доступ до навчання у звичайних освітніх установах;
- школа зобов'язана створити умови навчання, що забезпечують потреби дитини;
- звичайні заклади освіти є найбільш ефективним методом навчання з точки зору забезпечення потреб дитини, протидії дискримінації та розподілу державних коштів.

Як розпочати навчання дитини в інклюзивному класі?

1. Батьки мають звернутись до інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ) за місцем проживання. До ІРЦ можуть звернутись батьки дітей, які відчують занепокоєння щодо розвитку дитини, незалежно від наявності в дитини інвалідності чи встановленого діагнозу.

2. Фахівці інклюзивно-ресурсного центру проводять комплексну психологічно-педагогічну оцінку дитини.

3. Батьки отримують висновок про комплексну оцінку.

4. Батьки подають висновок про комплексну оцінку дитини разом із заявою про зарахування до навчального закладу.

5. Школа обов'язково створює інклюзивний клас, якщо батьки подали висновок про комплексну оцінку дитини.

Наказом директора по школі для кожного учня створюється команда психолого-педагогічного супроводу, відповідно до Наказу МОН № 609 від 08.06.2018 року, до якої входять: директор закладу чи його заступник, учителі, асистент учителя, практичний психолог, батьки, асистент дитини та всі інші особи, залучені до навчального процесу. Для організації інклюзивного навчання учня команда протягом двох тижнів з початку навчання складає його індивідуальну програму розвитку за встановленою формою, яка переглядається не рідше ніж двічі на рік та повинна враховуватися педагогічними працівниками під час освітнього процесу. Індивідуальна програма розвитку визначає перелік необхідних дитині психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг, що надаються

індивідуально та/або в груповій формі (частина п'ята статті 26 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).

6. Батьки в обов'язковому порядку мають ознайомитись з ІІР та підписати її.

7. В інклюзивному класі створюються умови для навчання дитини з особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальної програми розвитку з урахуванням потреб і можливостей учня (учениці).

8. До роботи інклюзивного класу долучають асистента вчителя. Ця людина не є особистим педагогом дитини, а допомагає вчителю проводити освітній процес.

9. Якщо фахівці інклюзивно-ресурсного центру у висновку зазначили, що дитина потребує додаткової підтримки, то вона має право на асистента дитини. Роль асистента дитини можуть виконувати батьки, уповноважені ними особи чи соціальні працівники.

Повторна комплексна оцінка

Батьки дитини з ООП мають надати повторну комплексну оцінку:

- при переході з дошкільного закладу освіти в заклад загальної середньої освіти (коли дитина проходила КО при зарахуванні до дошкільного закладу освіти, повторну КО дитина проходить перед зарахуванням до першого класу);
- при переході дитини між рівнями освіти (по закінченні 4 класу і 9 класу);
- при переведенні дитини зі спеціального закладу освіти;
- у випадку визначення потреби у продовженні тривалості здобуття освіти.

Повторна комплексна оцінка може проводитися за всіма або окремими напрямками залежно від освітніх потреб особи з особливими освітніми потребами.

Згідно зі змінами до положення про інклюзивно-ресурсний центр, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2022 № 979, у період воєнного стану під час переходу між рівнями освіти (5, 10 класи) строк дії висновку ІРЦ продовжується для осіб, які тимчасово перебувають за кордоном та на тимчасово окупованих територіях.

Організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах здійснюється за програмою закладу освіти. Досягнення максимальної реалізації потенціалу дитини з особливими освітніми потребами та забезпечення прогресу її розвитку забезпечується завдяки врахуванню її особливих освітніх потреб та забезпеченню особистісно орієнтованого спрямування освітнього процесу, застосуванню адаптації та/або модифікації окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів). Для учнів може складатися індивідуальний навчальний план, який повинен містити, зокрема:

1. Інформацію про назву закладу освіти, прізвище та власне ім'я учня;
2. Клас, в якому він навчається;

3. Цілі виконання та строк дії індивідуального навчального плану;
4. Загальний обсяг навчального навантаження та кількість годин на тиждень для вивчення навчального предмета (інтегрованого курсу);
5. Інформацію про адаптацію чи модифікацію змісту освітніх компонентів освітньої програми, послідовність, форму і темп їх засвоєння, очікувані результати навчання (пункт 15 Порядку).

Типові освітні програми для спеціальних закладів освіти можуть бути лише ресурсом для здійснення адаптації та/або модифікації освітньої програми до потреб дітей з особливими освітніми потребами та доповненням освітньої програми корекційно-розвитковим складником. Реалізація корекційно-розвиткового складника передбачає проведення індивідуальних та групових корекційно-розвиткових занять; корекційну роботу під час вивчення всіх навчальних предметів, що полягає у застосуванні адаптацій навчального матеріалу, використанні спеціальних методів та способів роботи відповідно до категорії освітніх труднощів, рівнів підтримки, зазначених у висновках ІРЦ.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 року №765 щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами, а також додатку 4 до Положення під освітніми труднощами мають на увазі труднощі у навчанні, які впливають на процес здобуття освіти та рівень результатів навчання дітей відповідного року навчання у відповідному закладі освіти.

Категорії освітніх труднощів

- **Інтелектуальні.**

Можуть полягати в обмеженні функціонування різного ступеня прояву передумов інтелекту (пам'яті, уваги, мислення, мовлення, вольових процесів, мотивації тощо), власне інтелекту (здатності до узагальнення, абстрагування, міркування, продукування думки, судження, здатності робити висновки тощо), інвентарю інтелекту (набутих знань, умінь, навичок).

- **Функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві).**

Можуть полягати в обмеженні життєдіяльності різного ступеня прояву слухової, зорової, опорно-рухової, мовленнєвої функцій (характеристик голосу, розрізнення звуків мовлення на слух, використання словникового запасу і граматики, перебігу читання, письма, комунікації тощо).

- **Фізичні.**

Можуть полягати в обмеженні функціонування різного ступеня прояву органів та кінцівок дитячого організму.

- **Навчальні.**

Можуть полягати в обмеженні або своєрідності перебігу довільних видів діяльності різного ступеня прояву (писемного виду діяльності, математичних дій і т.д.).

Довільний вид діяльності – цілеспрямований вид діяльності, керування яким відбувається під контролем свідомості.

- **Соціоадаптаційні (особистісні, середовищні труднощі) або соціокультурні** (взаємодія з представниками осередків окремих культур, отримання інформації засобами жестової мови тощо).

Можуть полягати в наявності бар'єрів на шляху до формування навичок пристосування до умов соціального середовища, прояву рольової пластичності поведінки, інтеграції у соціальні групи, засвоєння стабільних соціальних умов, прийняття норм і цінностей нового соціального середовища, форм соціальної взаємодії.

Рівні підтримки

Щодо кожної категорії передбачено п'ять рівнів підтримки дитини з ООП в освітньому процесі.

- Діти, які мають **труднощі I ступеня** прояву (незначні).

Надання дітям консультативної допомоги в освітньому процесі вихователем-методистом, корекційним педагогом, логопедом, психологом, надання за потреби логопедичних послуг. Не потребує надання асистента та адаптації або модифікації програми.

- Діти, які мають **труднощі II ступеня** прояву (труднощі легкого ступеня прояву).

Наявність потреби у здійсненні комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини в ІРЦ, створення освітнього середовища, можлива потреба у допоміжних засобах навчання чи додатковій підтримці, адаптація змісту навчання, методична підтримка та консультації учасників освітнього процесу фахівцями ІРЦ та іншими фахівцями тощо.

- Діти, які мають **труднощі III ступеня** прояву (труднощі помірного ступеня прояву).

Додаються: асистент вихователя, відповідно до потреби дитини; заняття з розвитку слухового та зорового сприймання, альтернативної комунікації, соціально-побутового орієнтування тощо.

- Діти, які мають **труднощі IV ступеня** прояву (труднощі важкого ступеня прояву).

Надається асистент вихователя, є потреба у присутності асистента дитини. Адаптація або модифікація змісту навчання, використання спеціальних методів, технологій та прийомів.

- Діти, які мають **труднощі V ступеня** прояву (труднощі найтяжчого ступеня прояву).

«Рівень підтримки» в освітньому процесі в інклюзивних класах – це обсяг (II рівень – 2 години, III рівень – 4 години, IV рівень – 6 годин) тимчасової або постійної підтримки в освітньому процесі учнів з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх індивідуальних потреб. Підставою для надання певної підтримки є висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, наданий інклюзивно-ресурсним центром, та заява одного з батьків чи інших законних представників дитини, в якому прописується кількість годин та напрямок корекційно-розвиткових занять.

Години, визначені для проведення корекційно-розвиткових занять, не враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навчального навантаження учнів з особливими освітніми потребами.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.03.2022 № 365 «Про внесення змін до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» п. 4 здійснюється проведення додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг), що визначені індивідуальною програмою розвитку, особам з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в інклюзивних класах закладу.

Згідно додатку 1 Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами зі змінами (наказ МОН від 26.03.2022 № 365) для дітей з особливими освітніми потребами надаються наступні психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові послуги:

Ритміка

Розвиток мовлення

Лікувальна фізкультура

Соціально-побутове орієнтування

Корекція розвитку

Орієнтування у просторі

Розвиток слухового, зорового, тактильного сприймання мовлення та формування вимови

Корекція зору

Корекція та розвиток психофізичних функцій, використання елементів: кінезіотерапії, анімалотерапії (іпо-, каніс-, феліно-, орніто-), арт-терапії (ізо-, драмо-, казко-, музико-, кіно-, піско-, ігро-, мульт-, фото-, кольоро-, пластилінової, танцювальної терапії, психогімнастики), працетерапії, ерготерапії, ароматерапії, Монтессорі-терапії тощо

Логоритміка та інші

Тривалість індивідуальних психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять для учнів становить від 20 до 25, а групових - від 35 до 40хвилин.

Додаткові психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові послуги здійснюються за програмами відповідно додатку 17 Типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженої наказом МОН України від 26.07.2018 №814, які мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», а саме:

№ з/п	Назва програми	Автор програми
1	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з	Хайдарова О.С., Блеч Г.О.

	інтелектуальними порушеннями	
2	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення з використанням методики ГАН-Содеберг» для 2-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями	Заремба В.В., Ліщук Н.І., Морозова Н.В., Блеч Г.О.
3	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізкультура» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями	Бобренко І.В.
4	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями	Ярмола Н.А.
5	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Розвиток особистісної сфери» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої освіти	Бабяк О.О., Баташева Н.І., Орлов О.В.)
6	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої освіти	Омельченко І.М., Федорович Л.О.
7	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої освіти	Бабяк О.О.
8	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення	Рібцун Ю.В.
9	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція мовлення» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення	Трофименко Л.І., Куравська Л.І.
10	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізкультура» для підготовчих, 1-6 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення	Чепурний А.В.
11	Програма з корекційно-розвиткової роботи «У світі ритмів» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з	Левченко Л.Й., Гладченко І.В.

	інтелектуальними порушеннями	
12	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку. Розвиток когнітивної сфери» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої освіти	Сак Т.В., Прохоренко Л.І.

Для учнів з особливими освітніми потребами на підставі письмового звернення їхніх батьків утворюються інклюзивні групи подовженого дня відповідно до Порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти, затвердженого Наказ Міністерства освіти і науки України від 25 червня 2018 року № 677.

Тривалість здобуття освіти учнями може бути продовжена на рівнях початкової та базової середньої освіти відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 року № 585 "Про встановлення тривалості здобуття повної загальної середньої освіти особами з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти".

Після завершення навчання учні отримують документи про освіту державного зразка відповідно до зразків документів про загальну середню освіту, затверджених Міністерством освіти і науки України.

Опис форм організації освітнього процесу

Здобуття повної загальної середньої освіти у закладі відбувається за інституційною формою (наказ МОН України від 23.04.2019 № 536, зареєстрований у Міністерстві юстиції України від 22.05.2019 №547/33518 «Про затвердження Положення про інституційну та дуальну форми здобуття повної загальної середньої освіти»).

У школі затверджено форми організації освітнього процесу: очна; індивідуальна (сімейна, педагогічний патронаж та екстернат) з можливим використанням технологій дистанційного навчання. Форма організації освітнього процесу може змінюватися впродовж навчального року залежно від безпекової ситуації тощо. Також враховується можливість зміни форми навчання для здобувачів освіти, які тимчасово перебувають за кордоном або є внутрішньо переміщеними особами, протягом навчального року або семестру за заявою батьків;

Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб.

Відповідно до Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти (наказ МОН України від 10.02.2021 №160, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19.04.2021 №528/36.150) для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії у закладі створені умови для засвоєння освітньої програми за індивідуальною формою навчання.

Зарахування осіб на індивідуальну форму здобуття освіти, переведення та відрахування їх здійснюється відповідно до пунктів 4, 5, 8, 10, 11, 12 розділу I, розділу III, пункту 1 розділу IV Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року № 367, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 року за № 564/32016. Особливості подання документів для зарахування (переведення) здобувачів освіти на індивідуальну форму здобуття освіти визначаються розділами II, IV цього Положення.

Зарахування осіб з особливими освітніми потребами на індивідуальну форму здобуття освіти, переведення та відрахування їх здійснюється відповідно до Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01 серпня 2018 року № 831, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 16 серпня 2018 року за № 945/32397.

Зарахування до закладу освіти на індивідуальну форму здобуття освіти проводиться зазвичай до початку навчального року.

Індивідуальна форма здобуття освіти поділяється на: сімейну (домашню) форму, екстернат та педагогічний патронаж.

Сімейна (домашня) форма освіти. Навчатися за такою формою зможуть учні, чиї батьки бажають і готові самостійно організувати освітній процес в домашніх умовах. Разом з тим учень зарахований до закладу, який відслідковує його прогрес у навчанні. Батьки також мають написати заяву щодо навчання дитини за сімейною формою. Відповідальність за успішність навчання учня несуть батьки.

Важливо, щоб дитина не відставала від однолітків, а її знання відповідали рівню Держстандарту. Для цього учні проходять оцінювання 2 рази на навчальний рік, зокрема, складають підсумковий контроль. У випадку низької успішності учня результатів навчання педагогічна рада може рекомендувати батькам перевести дитину на інституційну форму.

Школа всіляко сприяє організації процесу навчання за сімейною формою. Учні отримуватимуть консультації та допомогу вчителів, формується індивідуальний навчальний план дитини, надаються підручники та рекомендації щодо подальшого навчання.

Екстернат. Для зарахування на екстернат батьки повинні подати заяву та документ, що підтверджує підставу для переведення. Серед поважних причин – неможливість відвідувати заняття у школі чи скласти річне оцінювання. Екстернат, зокрема, орієнтований на учнів, які опанували або можуть опанувати один чи декілька предметів, класів чи навіть рівнів освіти швидше своїх однолітків.

Батьки та учні, що проживають на неконтрольованій території або на території лінії зіткнення, можуть подати документи для зарахування на

екстернат у електронному вигляді. Зарахування учнів, які не мають документів про попередню освіту, проходитиме після оцінювання у закладі, де він планує навчатись.

Педагогічний патронаж. Така форма передбачена для учнів, які за станом здоров'я не можуть відвідувати школу щодня, перебувають на стаціонарному лікуванні у закладах охорони здоров'я або потребують навчання біля лікарняного ліжка.

Педагогічний патронаж передбачає індивідуальний супровід вчителя для конкретного учня. Водночас велика увага приділяється самостійному опрацюванню матеріалу дитиною. За такого навчання важливим є партнерство між учнем, вчителем та батьками, адже вони мають спільно визначити інтенсивність та результативність навчання.

Особливості організації дистанційного навчання для дітей з ООП, якщо:

1. Дитина з ООП перебуває за кордоном і не має можливості навчатись з однокласниками дистанційно.

Батьки можуть написати заяву про переведення дитини на екстернатну або сімейну (домашню) форму навчання. У такому випадку, якщо в класі більше немає дітей з 2–5 рівнем підтримки, інклюзивний клас перестає існувати. Корекційно-розвиткові заняття на сімейній (домашній) та екстернатній формі навчання за рахунок субвенції з державного бюджету не проводяться. Такі заняття можуть проводити дистанційно фахівці ІРЦ.

2. Дитина з ООП продовжує епізодично навчатись дистанційно в інклюзивному класі, паралельно навчаючись у закладі освіти за кордоном.

У цьому випадку директор школи на прохання батьків організовує адаптоване дистанційне навчання для дитини з ООП та погоджує графік навчання з асистентом вчителя. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття, які визначені в ІПР дитини, проводяться дистанційно фахівцями з числа педагогічних працівників школи та/або додатково залученими фахівцями, з якими укладають цивільно-правові договори.

3. Дитина з ООП знаходиться на тимчасово окупованій території, але має доступ до дистанційного навчання.

Інклюзивний клас продовжує працювати, асистент вчителя і вчитель організують навчання з використанням технологій дистанційного навчання. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття, які визначені в ІПР дитини, проводяться дистанційно фахівцями з числа педагогічних працівників школи та/або додатково залученими фахівцями, з якими укладають цивільно-правові договори.

Опис інструментарію оцінювання

Відповідно до п. 21. Порядку організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 №957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного

навчання у закладах загальної середньої освіти») оцінювання результатів навчання учнів з ООП у закладі здійснюється за системою та загальними критеріями оцінювання, затвердженими МОН України для початкової школи (наказ від 13.07.2021 № 813 відповідно, та з урахуванням індивідуального навчального плану (за наявності).

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є формувальне оцінювання, підсумкове оцінювання та державна підсумкова атестація.

Результат оцінювання особистістних надбань учня/учениці у 1-4 класах виражається вербальною оцінкою, а об'єктивних результатів навчання учня/учениці у 1-2 класах – вербальною оцінкою, 3-4 класах рівневою оцінкою.

Загальні критерії оцінювання реалізуються згідно Орієнтовної рамки оцінювання (додаток 1) наказу МОН України від 13.07.2021 № 813 за чотирма рівнями (початковий, середній, достатній, високий). Тобто навчальні досягнення учнів з ООП, оцінюють як і учнів з типовим розвитком, але є відмінності в критеріях оцінювання учнів з інтелектуальними порушеннями, складними порушеннями розвитку, оскільки навчальні програми для цих дітей є специфічними. Отже, рівні навчальних досягнень — однакові для всіх учнів, але оцінювання здійснюється відповідно до вимог навчальних програм, які відрізняються для учнів з типовим та порушеним психофізичним розвитком.

Ключовий аспект оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП в інклюзивному класі полягає в тому, що його слід здійснювати за обсягом і характером матеріалу, визначеним індивідуальною навчальною програмою. Найбільшими є відмінності в критеріях оцінювання учнів з інтелектуальними порушеннями, складними порушеннями розвитку, оскільки навчальні програми для цих дітей є специфічними. Відповідно до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах (постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 №957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти») система оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП має бути стимулюючою. Передусім слід враховувати досягнення учня, його позитивну динаміку розвитку. Специфіка полягає у зменшенні кількісної ролі оцінки і використанні її якісного потенціалу.

Результати оцінювання учнів не залежать від форми здобуття освіти (очна, дистанційна, змішана). Відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти оцінювання результатів навчання учнів може здійснюватися очно або дистанційно з використанням

можливостей інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій, зокрема відео-конференцв'язку та інструментарію оцінювання, визначеного освітньою програмою закладу освіти. Педагогічні працівники самостійно визначають форми оцінювання результатів навчання учнів з певного предмета та добирають методи оцінювання (спостереження, бесіда, тестування, аналіз письмових робіт учнів чи ін.), враховуючи специфіку навчального предмета і особливості учнів. Можна використати такі форми оцінювання:

- усна (індивідуальне, групове та фронтальне опитування);
- письмова (діагностичні, самостійні та контрольні роботи, тестування);
- цифрова (тестування в електронному форматі);
- графічна (робота з діаграмами, графіками, схемами, контурними картами);
- практична (дослідження, навчальні проєкти, роботи з біологічними об'єктами, виготовлення виробів тощо) та інші.

Для оцінювання окремих видів робіт учителі можуть розробити критерії оцінювання результатів навчання учнів на основі критеріїв, затверджених МОН, а також враховуючи особливості вивчення теми (обсяг годин на вивчення, кількість обов'язкових робіт), освітню програму закладу освіти, форму організації роботи учнів на навчальному занятті (групова, індивідуальна, фронтальна, колективна). Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або інших законних представників). Інформування батьків про результати навчання може відбуватись під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/ електронних щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП в умовах інклюзивного навчання здійснюється для врахування рівня їхніх досягнень, поступу в опануванні навчальним матеріалом, визначення рівня сформованості умінь та навичок, а також здатності до застосування їх на практиці (оволодіння компетентностями). На вибір та ефективність застосування певних форм та методів оцінювання впливають труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, ООП, які зазначаються в індивідуальній програмі розвитку учня.

Під час оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП варто зважати на рівні підтримки в освітньому процесі, що визначають особливості проведення поточного та підсумкового оцінювання.

Оцінювання учнів, що потребують другого рівня підтримки:

на основі загальних критеріїв оцінювання з можливістю адаптації умов проведення оцінювання з урахуванням особливих освітніх потреб учня; під час проведення оцінювання враховуються адаптація процедури за часом та змістом (наприклад: збільшення часу на виконання завдань); зміна методів

тестування (формування завдань в аудіоформаті, збільшеним шрифтом, шрифтом Брайля тощо).

Оцінювання учнів, що потребують **третього рівня підтримки**:

на основі загальних критеріїв оцінювання з урахуванням ІНП (за наявності) та можливості адаптації умов проведення процедури оцінювання з урахуванням особливих освітніх потреб учня; під час проведення оцінювання враховуються адаптація процедури оцінювання за часом та змістом (наприклад: збільшення часу на виконання завдань); зміна методів тестування (формування завдань в аудіоформаті, збільшеним шрифтом, шрифтом Брайля тощо).

Оцінювання учнів, що потребують **четвертого рівня підтримки**:

на основі загальних критеріїв оцінювання з урахуванням ІНП (за наявності) та можливості адаптації/модифікації умов проведення процедури оцінювання з урахуванням особливих освітніх потреб учня; здійснення адаптації процедури оцінювання за часом та змістом відповідно до потреб учня, що включає: використання доступних форм викладу інформації (шрифтом Брайля, письмових чи усних завдань тощо); використання засобів альтернативної комунікації під час формування завдань; адаптація/модифікація завдань з урахуванням способу їх сприйняття учнем; збільшення часу на процедуру оцінювання тощо; □ відповідність тестів змісту модифікованої програми навчального предмета.

Оцінювання учнів, що потребують **п'ятого рівня підтримки**:

на основі загальних критеріїв оцінювання з урахуванням індивідуального навчального плану (за наявності) та можливості адаптації/модифікації умов проведення процедури оцінювання з урахуванням особливих освітніх потреб учня; здійснення адаптації процедури оцінювання за часом та змістом відповідно до потреб учня, що включає: використання доступних форм викладу інформації (шрифтом Брайля, письмових чи усних завдань тощо); використання засобів альтернативної комунікації під час формування завдань; адаптація/модифікація завдань з урахуванням способу їх сприйняття учнем, збільшення часу на процедуру оцінювання тощо; відповідність тестів змісту модифікованої програми навчального предмета.

Під час проведення оцінювання враховуються адаптації та /чи модифікації змісту навчального предмета (інтегрованого курсу), які зазначені в індивідуальній програмі розвитку учня.

У процесі навчання в інклюзивному класі вчитель може використовувати різні методи оцінювання, добираючи їх у залежності від індивідуальних особливостей та освітніх можливостей усіх учнів, теми, змісту. Це дозволить подолати суб'єктивізм і формалізм при оцінюванні знань учнів. Так, учитель може змінити умови, інструкції, час або місце для виконання завдання: збільшити час на виконання завдань, чи виконувати кожне завдання в окремо відведений час та ін.; надати покроковий алгоритм виконання завдань, усну інструкцію підкріпити письмовою та ін. Формат

завдань та відповідей адаптується відповідно до особливостей сприймання та сильних сторін учня (аудіоформат, збільшений шрифт, шрифт Брайля).

Значними є відмінності в критеріях оцінювання учнів із порушеннями інтелектуального розвитку. Під час оцінювання рівня сформованості предметних компетентностей учнів з особливими освітніми потребами вилучають ті складові (знання, вміння, види діяльності та інше), опанування якими є утрудненим або неможливим для учня з огляду на труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я. Під час оцінювання потрібно враховувати можливості дітей та особливості того, як вони опановують навчальний матеріал. Об'єктом оцінювання в цьому випадку має бути динаміка розвитку дитини. Її визначають відносно попередніх індивідуальних досягнень учня. Відповідно до визначених цілей в ІПР оцінюються як просування учнів в опануванні предмета, так і сформованість життєвої компетентності (до прикладу, уміння себе обслуговувати).

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку / навч.-метод. посіб. / авт.: Чеботарьова О. В., Трикоз С. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Королько Н. І., Дмитрієва І. В., Остапенко Л. І., Тарновська Л. І., Гломозда І. В., Чухліб О. А., Стрілець Л. В.К., ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 90 с. <https://lib.iitta.gov.ua/721883/>

Як оцінювати дітей з особливими освітніми потребами Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/yak-otsinyuvaty-ditej-zosoblyvymy-osvitnimy-potrebamuy/>

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2024/07/29/Otsinyuvannya.navch.dosyahn.uchniv.z.OOP-metodrekomentatsiyi-2024.pdf>

Оцінювання результатів навчання учнів з ООП має здійснюватися особами, які провадять педагогічну діяльність. Асистент учителя (у разі наявності) не бере участі в безпосередньому оцінюванні результатів навчання учнів. Він спільно з учителем або самостійно веде спостереження за розвитком учня/учнів з ООП, під час якого фіксує досягнення, динаміку розвитку, перепони тощо. Результати таких спостережень можуть допомогти вчителю при оцінюванні навчальних досягнень дитини та є предметом подальшого обговорення з учасниками команди супроводу для визначення доцільності стратегій навчання та оцінювання.